

Bedret fysisk sikring av isbrytere i Murmansk

Statens strålevern har sammen med Statens kärnkraftinspektion (SKI) i Sverige og Department of Trade and Industry (DTI) i Storbritannia gjennomført et prosjekt for å forbedre sikringen ved russiske atomdrevne isbrytere. Isbryterne Yamal og Arktika drives av Murmansk Shipping Company og har hjemmehavn ved Atomflot i Murmansk. Gjennom det ferdigstilte prosjektet er den fysiske sikringen betydelig forbedret på disse to isbryterne i kontrollrom, reaktorer og andre vitale områder på skipene. I tillegg bidrar tiltakene til økt sikkerhet rundt nukleært materiale.

Isbryteren Arktika

Kontroll rom på Arktika

foto MSCo / Atomflot

Innledning

Atomflot ligger 7 km fra Murmansk sentrum. Isbryterne har sin hjemmehavn her og legger til for service og bytte av brensel. Dette er knutepunktet for transport fra alle atomanleggene på Kolahalvøya. Her lagres brukt brensel fra isbrytere og ubåter før videre transport med tog til Majak. På et ca. 200 mål stort område er det anlegg for behandling og lagring av radioaktivt avfall og flere skip som benyttes til transport og lagring av brukt brensel og flytende avfall. Gjennom "Arctic Military Environmental Cooperation"(AMEC) har Norge i tillegg finansiert en plattform på Atomflot der konteinere med brukt brensel vil bli lagret.

Brukt brensel fra ubåtopphugging ved Nerpaverftet, så vel som fra Andrejevabukta og Gremikabasen må passere Atomflot. Norge finansierer i dag flere prosjekter og flere land har prosjekter eller planlegger aktiviteter i Kolaområdet. Det er derfor meget viktig at det er god sikkerhet ved Atomflot. Uhell kan få konsekvenser for mennesker og miljø, og nukleært eller radioaktivt materiale på avveier kan få store konsekvenser i hender på terrorister.

Internasjonalt prosjekt for fysisk sikring

På isbryterne Yamal og Arktika er nå sikkerheten betydelig forbedret. Prosjektet har bestått i å etablere en "Design Basis Threat" (DBT) som er

en systematisk gjennomgang av alle sider av trusselbildet for isbryterne Yamal og Arktika. Implementering av ulike tiltak basert på denne vurderingen er nå gjennomført.

Et system for fysisk sikring av isbryterne er utviklet. Isbryterne ble delt inn i områder ut fra beskyttelsesbehov, og disse områdene graderes etter viktighet og sårbarhet. Reaktor, kontrollrom og rom med systemer som er vitale for driften av reaktoren graderes som område 1. Det er bl.a. blitt installert spesialkonstruerte dører, overvåkingssystemer, systemer for adgangskontroll og nytt kommunikasjonssystem.

Prosjektet har vært et samarbeid mellom Statens strålevern, Statens Kärnkraft-inspektion (SKI) i Sverige og Department of Trade and Industry (DTI) i Storbritannia og er finansiert med henholdsvis 25, 10 og 65 %. Det norske bidraget er finansiert av midler over UD's handlingsplan for atomsaker.

Trusselbilde

Trusselbildet og den gjennomførte DBT inkluderer risikoen for kapring av skipet til havs og at terrorister deretter kan kjøre isbryteren til en større by og true med å ødelegge reaktoren med derpå følgende utslipp.

Trusler om adgang til reaktoren eller andre vitale områder når skipene er i havn, både ved hjemmehavna Atomflot i Murmansk eller havner som de måtte legge til ved er også inkludert i DBT. Det ble primært antatt at eksterne personer utgjør den største trussel, men den interne trussel er også inkludert i vurderingen.

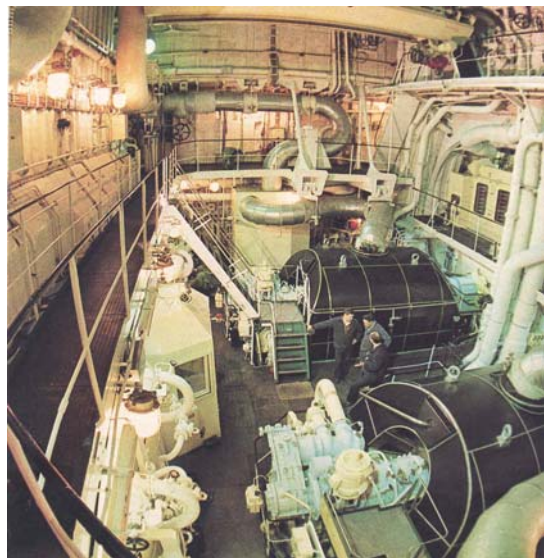
Internasjonale aktiviteter

Fokus på sikkerhet ved nukleært og radioaktivt materiale er intensivert etter 11. september 2001 når det gjelder samarbeids-prosjekter med Russland. Sammen med Sverige har Norge i mange år prioritert slike ikke-sprednings og sikkerhetstiltak, dette gjelder også samarbeid og tiltak for å styrke de russiske myndighetene.

Dette går i samme retning som G8 "Global Partnership" programmet som startet i juni 2002 hvor G8-landene vil avsette 20 milliarder dollar over en tiårsperiode. Sikkerhet mot spredning av nukleært materiale og terrorisme i forbindelse med ubåttopphogging henger nøye sammen med tiltak mot spredning av nukleært og annet radioaktivt materiale generelt.

Videre planer

Det planlegges nå tiltak for å bedre den fysiske sikringen ved hele Atomflots område der isbryterne er en sentral del av den kjernefysiske aktiviteten. Det vil være viktig å se området som en helhet og dessuten vurdere tiltak for de enkelte objekter eller sektorer på området. Målsettingen er at den fysiske sikringen skal være i henhold til russisk standard og krav fra russiske myndigheter og i tillegg at disse skal harmonere med Det internasjonale atomenergibyråets (IAEA) anbefalinger for tiltak for fysisk sikring av nukleært materiale og nukleære anlegg.

Turbinrom i isbryteren Arktika foto MSCO / Atomflot

Statens strålevern anser at ikke-spredning og fysisk sikring er viktige områder. Norge kan bidra til at forholdene i våre nærområder i Nordvest Russland blir sikrere og at risikoen for materiale på avveier minsker. Viktig er også støtte til og styrking av russiske tilsynsmyndigheter.